

สภาพและผลกระทบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ใช้นวัตกรรม
การศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น จังหวัดชายแดนภาคใต้
Conditions and Impacts of Academic Administration of Islamic Private Schools Using
Japanese Lesson Study Innovations, Southern Border Provinces

วิทยา พายายาม* และมุฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮี
Wittaya Payayam* and Muhammadafeefee Assalihee

คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี 94000
Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla University, Pattani Campus, Muang, Pattani 94000. Thailand

*Corresponding author, e-mail: wittaya@hwks.ac.th

(Received: July 10,2022; Revised: December 18, 2022; Accepted: December 30, 2022)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ 1) เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน และ 2) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น การวิจัยแบ่งเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 มี 3 รูปแบบ ได้แก่ การสนทนากลุ่มกับผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนจากโรงเรียนแกนนำ 7 โรงเรียน จำนวน 12 ท่าน การสนทนากลุ่มกับผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 3 ท่าน และการเก็บข้อมูลแบบไม่มีส่วนร่วมกับโรงเรียนแกนนำทั้ง 7 โรงเรียน และตอนที่ 2 ทำการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน การบริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และด้านการพัฒนาวิชาชีพครู รวม 5 ท่าน ใช้แบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

สภาพการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประกอบด้วยประเด็นหลัก 1 ประเด็น คือ สภาพการบริหารวิชาการ 6 ด้านไม่ตอบโจทย์เป้าหมายการบริหารวิชาการที่มีประสิทธิภาพ เช่น ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชั้นเรียน ผู้เรียนและครู ด้านการบริหารหลักสูตรไม่ได้ใส่ใจศึกษาหลักสูตรด้านการจัดการเรียนรู้ไม่ได้มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ขาดการสนับสนุนอย่างเต็มที่ ด้านการวัดและประเมินผลเน้นการสอบเป็นหลัก ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูเน้นการอบรมภายนอก และประเด็นเพิ่มเติม 4 ประเด็น คือ 1) รูปแบบของการเริ่มต้นรู้จักนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 2) ความเข้าใจของโรงเรียนต่อนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 3) ภูมิหลังและความเป็นมาของการขยายแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) แนวคิดและหลักการอิสลามเอื้อต่อการดำเนินนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

ผลกระทบต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 6 ด้าน พบว่า 1) ด้านแผนงานวิชาการและการประกัน สามารถตอบโจทย์มาตรฐานการประกันคุณภาพสถานศึกษา 2) ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความสนใจศึกษาหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นชั้นเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ผู้บริหารสนับสนุนสื่อ

อุปกรณ์การเรียนรู้ เพื่อเอื้อต่อการออกแบบสื่อของครูผู้สอน 5) ด้านการวัดและประเมินผลเน้นไปที่พัฒนาการรายบุคคล ให้ความสำคัญกับกระบวนการและแนวทางการแก้ปัญหาของนักเรียน และ 6) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู รูปแบบการพัฒนาครู เปลี่ยนจากการเน้นส่งครูเข้าอบรมมาเป็นการพัฒนาผ่านกระบวนการทำงานปกติในชั้นเรียน โดยภาพรวมเป็นผลกระทบเชิงบวกต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ใช้นวัตกรรม แต่พบว่ายังมีบางประการที่เป็นผลกระทบเชิงลบ คือ ครูผู้สอนต้องทำงานหนักเพื่อให้การดำเนินนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนส่งผลที่ดีต่อนักเรียน

คำสำคัญ : การศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น, การบริหารวิชาการ, โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

Abstract

This research was a qualitative research 1) to study the general condition of the school's lesson study operation and 2) to study the impact of lesson study on school academic administration. The research was divided into 2 parts. In the first part, there was 3 forms of data collecting: a Focus group discussion with the administrators, head of academic affairs and teachers from 7 leading schools, totaling 12 people; a focus group discussion with 3 experts in the field of educational innovation; and a non-participant observation of all 7 leading schools. In the second part, Focus group discussion were held with experts in the field of educational innovation, private Islamic school management, and the development of teachers' professions, a total of 5 people. The semi-structured focus group discussion was used as a tool in the research. The results showed that

It seems that the academic management of the private Islamic school in the southern border province was facing several challenges. The main issue was that the management of the school's academic affairs was not meeting its goals and objectives. This was reflected in a number of areas, including: 1) The school's academic planning and quality assurance efforts are not focused on the classroom or on students and teachers. 2) The management of the curriculum is not paying enough attention to the curriculum itself. 3) The management of learning is not prioritizing students. 4) The management of resources for learning is not providing adequate support. 5) The school's measurement and evaluation efforts are overly focused on testing. 6) The development of teachers' professional skills is mainly done through external training and does not prioritize the needs of the school.

Using lesson study has had a positive impact on the management of academic affairs in several areas. Specifically: 1) The school's academic planning and quality assurance efforts have been able to meet standards for school quality. 2) The school's management of the curriculum has shown increased attention to the curriculum itself. 3) The management of learning has become more student-focused. 4) The management of resources for learning has provided increased support for teachers in designing educational media. 5) The school's measurement and evaluation efforts have shifted to focus on individual

development. 6) The school's management of teacher professional development has prioritized the needs of the school. Overall, the using of Japanese lesson study has helped the school address some of the challenges it was facing in its academic management and has led to improvements in several areas and It was not uncommon for the implementation of innovative teaching methods to have both positive and negative impacts on the management of academic affairs. In this case, it appears that one negative impact has been that teachers may have had to work harder in order to successfully implement the innovations and achieve positive results for students.

Keywords : Lesson study, Academic Administration, Islamic Private Schools

บทนำ

ประเทศไทยมีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 โดยรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของไทยจากสถาบันวิชาการระดับชาติและในระดับนานาชาติกลับบ่งชี้ว่าคุณภาพการศึกษาไทยตกต่ำ ซึ่งผลการประเมินออกมาในลักษณะนี้เกิดจากหลายปัจจัยด้วยกัน และปัจจัยหนึ่งในนั้น คือ “ครูผู้สอน” ที่จำเป็นต้องพัฒนาวิธีการสอนให้เหมาะสมกับยุคสมัย และเท่าทันโลก โลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษาจะต้องเตรียมความพร้อมผู้เรียนให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง ครูต้องไม่เพียงแต่เอาใจใส่ผู้เรียนเท่านั้น ยังต้องมีทักษะในการ “จุดไฟ” ในใจของผู้เรียนให้รักการเรียนรู้ ให้สนุกกับการเรียนรู้หรือให้การเรียนรู้สนุก และกระตุ้นให้อยากเรียนรู้ต่อไป ครูจะต้องรู้ว่านักเรียนควรรู้อะไร และจะออกแบบการเรียนรู้อย่างไรให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สภาพการณ์เช่นนี้ ครูทุกคนยังมีความสำคัญและมีความท้าทายอย่างมาก (วิจารณ์ พานิช, 2555) ครูจะต้องได้รับการพัฒนาวิชาชีพอย่างถูกต้อง

นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson study) เป็นนวัตกรรมรูปแบบหลักในการพัฒนาวิชาชีพครูที่ได้รับการพัฒนาและใช้ในประเทศญี่ปุ่นมาประมาณ 130 ปีมาแล้ว เป็นวิธีการที่ทำให้การสอนดีขึ้นอย่างยั่งยืนและมั่นคง เพราะได้ผ่านการปรับปรุงและพัฒนาแล้ว (Lewis, 2006) เป็นเครื่องมือในการปรับปรุงการสอนโดยยึดการสังเกตอย่างระมัดระวัง ผู้สอนจะสอนบทเรียนตามที่ได้ตัดสินใจร่วมกัน และมีผู้รวบรวมข้อมูลให้ได้ข้อมูลอย่างดีที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หลังจากที่ได้มีการจัดการเรียนการสอนไปแล้ว สมาชิกในกลุ่มจะมีการพบกันเพื่อให้สะท้อนผลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของครู และพร้อมกันเสนอแนะสิ่งที่ควรสอนหรือไม่ควรสอนครั้งต่อไป

สำหรับในประเทศไทยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้ถูกนำมาใช้ครั้งแรกในปี พ.ศ. 2545 ผ่านศูนย์วิจัยคณิตศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และได้มีการขยายตัวไปอย่างแพร่หลายทั่วทุกภูมิภาคของประเทศจนถึงปัจจุบัน (เจนสมุทร แสงพันธ์ และ อัญชลี ตนานนท์, 2562) ในขณะเดียวกันก็ได้มีนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนนี้มาใช้ในการสอนคณิตศาสตร์แก่นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อให้คณาจารย์และนักศึกษาได้ใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเปิดโลกทัศน์ เพราะเป็นวิธีการที่ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการสอน โดยมีเป้าหมายหลักอยู่ที่นักเรียน ครูได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการสอน สามารถช่วยให้ครูพัฒนาตนเองไปพร้อม ๆ กับพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน (สุลัดดา ลอยฟ้า และ ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2547)

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องการศึกษาชั้นเรียนที่ผ่านมา พบว่ามีการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาชั้นเรียนหลายกรณีศึกษาในประเทศไทย ตัวอย่างการศึกษาของ ฮาฟิซ อูมา (2559) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนนำร่องของรัฐในจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาของเจนสมุทรร แสงพันธ์ และ อัญชลี ตนานนท์ (2562) ที่ได้ศึกษาการศึกษาชั้นเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์ในโรงเรียนของรัฐที่เข้าร่วมโครงการการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในจังหวัดเชียงใหม่ และการศึกษาของ ศศิธรดา แผงไทย (2560) เกี่ยวกับได้ศึกษาบริบท สภาพทั่วไปและผลการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยเจาะจงที่บทบาทผู้บริหารโรงเรียนคุคาพิทยาสรรพ์ พบว่าตัวอย่างการศึกษาข้างต้นส่วนใหญ่เป็นการศึกษาในบริบทโรงเรียนของรัฐ ซึ่งส่วนน้อยที่ศึกษาในบริบทโรงเรียนเอกชน โดยเฉพาะในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม อีกทั้งประเด็นการศึกษาก็ยังขาดการมุ่งเน้นไปที่การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่เป็นหัวใจสำคัญของการจัดการเรียนรู้อันในโรงเรียน มีเพียงการศึกษาของอัสซอลิฮี และคณะที่ศึกษาขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียนในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ แต่ยังไม่ได้ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนต่อการบริหารงานวิชาการ (Assalihee, et al., 2018)

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น การศึกษานี้มีเป้าหมายในการศึกษาการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในบริบทโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม และมุ่งเน้นประเด็นการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่แตกต่างจากการศึกษาที่ผ่านมา เนื่องจากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีอัตลักษณ์และบริบทเฉพาะ มีบริบทสังคมและวัฒนธรรมแตกต่างจากพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศ ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียน ซึ่งการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจำเป็นต้องมีการประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ดังนั้นการศึกษานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในครั้งนี้จะเป็นโอกาสในการพัฒนาของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนและต่อเนื่อง คือการยกระดับคุณภาพวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาการบริหารงานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องกับการวางแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การพัฒนาหลักสูตรและการนำไปใช้ การจัดการเรียนรู้ การส่งเสริมพัฒนาทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศและพัฒนาคุณภาพครู (กิตติมา ปรีดีติติก, 2532; กระทรวงศึกษาธิการ, 2546; กมล ภู่งประเสริฐ, 2545; ปัญญา แก้วกัญญา และสุภัทร พันธุ์พัฒนากุล, 2545) เหล่านี้จะช่วยยกระดับคุณภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการวิจัยโดยแบ่งเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปและผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยดำเนินการเก็บข้อมูลใน 3 รูปแบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและครอบคลุม เพื่อเป็นการตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) ดังนี้

- รูปแบบที่ 1 ใช้การสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) โดยใช้แบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้างเพื่อใช้เป็นแนวทาง โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่ม คือ สภาพปัญหา จุดเด่น อุปสรรค ข้อเสนอแนะตามกระบวนการการศึกษาชั้นเรียน 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นแรก การร่วมกันวางแผนบทเรียน (Plan) ขั้นที่สอง การร่วมกันสังเกตชั้นเรียน (Do) และขั้นที่สาม การสะท้อนบทเรียนร่วมกัน (See) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูจำนวน 12 คน จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม 7 โรงเรียนที่เข้าร่วมเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างน้อย 3 ปี โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือก (Inclusion Criteria) คือ 1) เป็นผู้บริหารที่บทบาทโดยตรงในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไม่น้อยกว่า 3 ปีการศึกษา 2) เป็นหัวหน้าวิชาการที่รับผิดชอบในการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไปใช้ 3) ครูผู้สอนมีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างน้อย 3 ปี

- รูปแบบที่ 2 ใช้การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยที่มีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมาอย่างต่อเนื่อง

- รูปแบบที่ 3 ใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตจากประสบการณ์การทำงาน การเยี่ยมชมโรงเรียน การติดตามข่าวสารประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนจากโรงเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนอย่างเป็นรูปธรรมมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี

ตอนที่ 2 เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสนทนากลุ่มกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการวิจัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสนทนากลุ่ม โดยมีประเด็นในการสนทนากลุ่มคือ ผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามขอบข่ายสำคัญของงานวิชาการ 6 ประเด็น ได้แก่ แผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูลผู้วิจัยจึงได้เริ่มต้นการสนทนากลุ่มด้วยการตั้งคำถามทั่วไปและตามด้วยคำถามหรือประเด็นหลักที่ได้จัดเตรียมไว้ โดยเน้นเฉพาะคำถามหลักหรือประเด็นหลัก แล้วให้ผู้ให้ข้อมูลตอบคำถามอย่างอิสระตามประสบการณ์ของแต่ละคน ไม่ได้กดดันหรือเน้นย้ำให้ตอบหรือแสดงความเห็น แต่จะพยายามเวียนคำถามไปเรื่อย ๆ และคำถามย่อยหรือประเด็นซีกต่อเนื่องจะถูกนำมาใช้เมื่อข้อมูลที่ได้จากคำถามหลักยังไม่ครบถ้วนเท่านั้น (ชาย โพธิ์สิตา, 2552)

การวิเคราะห์ข้อมูลประยุกต์ใช้วิธีการของ ลีโอนาร์ด (Leonard's method) ซึ่งได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวคิดของไฮเดกเกอร์ (Heideggerian Hermeneutic Phenomenology) และแนวทางการเชื่อมโยงข้อมูลของ สฎางค์ จันทวานิช (2557) ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ 1) ทำการถอดเทปข้อมูลแบบคำต่อคำในคอมพิวเตอร์ ทำการตรวจสอบข้อมูล และอ่านข้อมูลที่ได้ถอดเทปและเปรียบเทียบกับข้อมูลที่ได้อ่านทีละหลาย ๆ รอบเพื่อพิจารณาประเด็นเบื้องต้น 2) ทำความเข้าใจความหมายที่ได้ถอดเทปอย่างรอบคอบและทบทวนซ้ำหลาย ๆ รอบ ผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการพิจารณาประเด็นที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องกับข้อมูลที่ต้องการ และทำการตัดทอนในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องออก 3) วิเคราะห์เนื้อหาด้วยการจัดจำแนกข้อมูลที่ได้ออกเป็นประเภทย่อย (Sub - themes) และประเภทหลัก (Themes) และจัดกลุ่มตามความสอดคล้องกันของข้อมูล 4) พิจารณาแต่ละประเด็นและความหมายของคำ 5) การจำแนกข้อมูลที่ได้ตามความหมาย ที่เป็นลักษณะพฤติกรรมเฉพาะให้ได้ได้อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจภายใต้บริบทที่ศึกษา

ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) โดยการนำเสนอขั้นตอนและระเบียบวิธีวิจัยที่ชัดเจน ขั้นตอนของการทำงานในกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลไว้อย่างชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ (ชาย โพธิ์สิตา, 2552) ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้เรื่องเดียวกันที่มีความหลากหลายจากผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการที่รับผิดชอบ

และครูผู้สอน ด้วยวิธีการที่หลากหลายเพื่อให้มีความถูกต้องและครอบคลุม สำหรับข้อมูลที่ได้วิเคราะห์แล้วได้ให้ผู้ให้ข้อมูล (Member Checks) ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ตรวจสอบแบบสามเส้าด้านวิธีการรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) คือ การที่ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลเรื่องเดียวกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย ผู้วิจัยได้ทำการสนทนากลุ่มผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอน การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมการดำเนินงานของโรงเรียน และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบข้อมูลที่ได้วิเคราะห์ว่ามีความถูกต้องเหมาะสม และสอดคล้องกับความเป็นจริงของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ผลการศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน และ 2) ผลการศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ซึ่งแต่ละส่วนมีรายละเอียดดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน

ผลการศึกษาสภาพทั่วไปของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า มีประเด็นหลัก 1 ประเด็น คือ สภาพทั่วไปของการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และประเด็นเพิ่มเติม 4 ประเด็น คือ 1) รูปแบบของการเริ่มต้นรู้จักนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 2) ความเข้าใจของโรงเรียนต่อนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน 3) ภูมิหลังและความเป็นมาของการขยายแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ 4) แนวคิดและหลักการอิสลามเอื้อต่อการดำเนินนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 สภาพทั่วไปของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ประกอบด้วยประเด็นย่อย 6 ข้อ ดังนี้

1.1.1 ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ พบว่า โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีการจัดกิจกรรมโครงการที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการประกันคุณภาพของสถานศึกษา ไม่ตอบโจทย์การพัฒนาผู้เรียนและ ครูผู้สอนมุ่งพัฒนาในด้านกายภาพ ภูมิทัศน์ และละเอียดกิจกรรมที่เป็นภาระระดับคุณภาพชั้นเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อก่อนจัดโครงการเพื่อให้ตอบสนอง สมศ. แต่ไม่ได้สนใจว่าจะตอบโจทย์การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนมั๊ย” (ผู้บริหารคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ทั้งที่บริหาร ต้องกลับเข้าสู่ห้องให้ได้ กลับไปดูข้างใน(ห้อง)ดีกว่า ว่าทำไมคุณภาพเด็กมันถึงเห็นไม่ชัดพอ” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 4, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.1.2 ด้านการบริหารหลักสูตร พบว่า ครูผู้สอนจะมีบทบาทในการสอนเพียงคนเดียว เมื่อได้รับคาบสอนก็สอนไปตามแบบเรียน ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนไม่มีบทบาทในการศึกษาหลักสูตร ดังคำกล่าวที่ว่า “ก่อนหน้านี้ใช้แบบเรียน พว.ในการสอนคณิตศาสตร์ เด็ก ๆ ไม่สนุก ยากลำบากในการออกแบบการสอนในแบบที่เน้นผู้เรียนคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง” (ครูผู้สอนคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ผู้บริหารไม่ค่อยอยู่ในโรงเรียนไปร้านค้าเพื่อหาซื้อของมาซ่อม มาปรับปรุงนั่นนี่ตลอดแต่ไม่ค่อยได้เข้ามาดูอะไรในชั้นเรียน ไม่เคยได้ดูเนื้อหาหลักสูตรอย่างจริงจัง”(หัวหน้าวิชาการคนที่ 4, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.1.3 ด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูแต่ละโรงเรียนจะเน้นแบบบรรยาย ไม่เป็นการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนไม่มีโอกาสได้คิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง บรรยายภาคในชั้นเรียนมีความน่าเบื่อ

ออกแบบการเรียนการสอนโดยไม่คำนึงถึงความต้องการและบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อก่อนชั้นเรียนคณิตศาสตร์ น่าเบื่อ เด็ก ๆ ไม่สนุก” (ครูผู้สอนคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ครูออกแบบการเรียนการสอนคนเดียว ไม่สะดวกและไม่มีความเชี่ยวชาญในการออกแบบการสอนที่เน้นการคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง สอนคนเดียวไม่พร้อมเปิดให้ใครดู” (ผู้บริหารคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.1.4 ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการสนับสนุนงบประมาณและการจัดซื้ออุปกรณ์ทรัพยากรการเรียนรู้อย่างจำกัด ไม่เพียงพอและไม่ครอบคลุม ไม่มีสื่อการสอนที่หลากหลายและน่าสนใจ ดังคำกล่าวที่ว่า “ทรัพยากรการเรียนรู้ไม่ครอบคลุมความต้องการของครู ไม่มีเครื่องปริ้นท์ขนาดใหญ่ ไม่มีกระดานแม่เหล็ก” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 3, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ครูมีการผลิตสื่ออย่างจำกัด และไม่มีการจัดเก็บสื่ออย่างมีประสิทธิภาพ” (ผู้บริหารคนที่ 4, วิทยา พายยาม, 17 เมษายน 2565)

1.1.5 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลของแต่ละโรงเรียนจะเน้นการทดสอบและวัดความรู้ความเข้าใจเป็นหลัก นักเรียนทุกคนจะถูกวัดและประเมินผลด้วยวิธีการเดียวกัน และไม่ได้เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง โรงเรียนมุ่งเน้นให้ความสำคัญเรื่องการแข่งขันและการประกวด ดังคำกล่าวที่ว่า “การวัดและประเมินผลเน้นไปที่การสอบและการวัดความรู้ ไม่เน้นการประเมินผลตามสภาพจริง” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ก่อนหน้านั้นผู้บริหารจะให้ความสำคัญมากกับการแข่งขันและการประกวดภายนอก ตอนนี้สนใจและขอโทษกับชั้นเรียนก่อน” (ผู้บริหารคนที่ 3, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.1.6 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า โรงเรียนจะมีการส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนด้วยวิธีการส่งครูผู้สอนเข้าร่วมอบรมตามที่หน่วยงานภายนอกจัด หรือการจัดอบรมเองโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ซึ่งหลายครั้งมีการจัดอบรมในวันเปิดเรียน ทำให้เกิดการขาดสอน การเข้าร่วมอบรมภายนอกส่วนใหญ่ไม่สามารถนำมาใช้สอนจริง ผู้บริหารสามารถช่วยเหลือหรือให้คำแนะนำครูผู้สอนได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “การพัฒนาครูจะเน้นไปที่การส่งครูไปอบรมเป็นหลัก ซึ่งมีข้อจำกัดทั้งเรื่องของเวลา การขาดสอน บางคนก็ไม่มีโอกาสได้ไปอบรมเลย ถ้าจัดเองทุกเรื่องก็สิ้นเปลืองเวลาและงบประมาณ” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ปัญหาหนึ่งคือผู้บริหาร ไม่มีความรู้และไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาครูผู้สอน” (ผู้บริหารคนที่ 3, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.2 การเริ่มต้นทำความรู้จักและเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม

จากการศึกษาการเริ่มต้นทำความรู้จักและเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม พบว่า มี 2 แนวทาง คือ 1) เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ และ 2) เครือข่ายโรงเรียนเอกชนที่ได้เริ่มใช้นวัตกรรม ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1.2.1 เครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า มี 3 หน่วยงานหลักจาก 2 มหาวิทยาลัยในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่มีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมในการเผยแพร่และขยายแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน คือ 1) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ ในรูปแบบเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ โดยมี อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร และอาจารย์ ดร.สุวรรณี เปลี่ยนรัมย์ อาจารย์ประจำสาขาการสอนวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นที่เลี้ยง คอยช่วยเหลือและติดตามการทำงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ดังคำกล่าวที่ว่า “โรงเรียนในจังหวัดสงขลามีสื่อข่ายโรงเรียนที่ อาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร ดูแลอยู่ ซึ่งอาจารย์ได้ขับเคลื่อนเป็นเครือข่าย หลายโรงเรียนมีความสนใจ จึงพยายามติดต่อกับอาจารย์ เพื่อขอเข้าร่วมเรียนรู้”

(ผู้บริหารคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) 2) คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยในปี 2558 ได้จัดโครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษาและได้นำผู้บริหารโรงเรียนแกนนำในเครือข่ายสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม จำนวน 12 โรงเรียนไปศึกษาดูงานแบบฝังตัวเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด ณ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงเรียนคุศาคัพิตยาธรรมพร จากนั้นเริ่มศึกษา วางแผนและต่อยอดเพื่อการใช้นวัตกรรมนี้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในช่วงปลายปี 2558 โรงเรียนแกนนำในเครือข่ายของสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลาม จำนวน 12 โรงเรียนร่วมไปศึกษาดูงานที่ขอนแก่น กลับมาก็คิดว่าโรงเรียนก็ต้องเดินไปในรูปแบบอย่างนี้แหละ” (ครูผู้สอนคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ 3) คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี โดยอาจารย์ ดร.วรลักษณ์ ชูกำเนิด ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนสาขาบริหารการศึกษาและเป็นผู้บริหารโรงเรียนนวัตพัฒนาอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นผู้ให้นำแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนมาสอนนักศึกษา และได้นำนักศึกษาไปเรียนรู้ที่โรงเรียนนวัตพัฒนา นักศึกษาจำนวนหนึ่งซึ่งเป็นครูและหัวหน้าวิชาการในโรงเรียนเอกชนเริ่มเข้าใจ และคิดว่านวัตกรรมนี้เหมาะสมที่จะนำไปยกระดับคุณภาพผู้เรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “เริ่มต้นจริง ๆ ก็คือ เรียนป.โท บริหาร ปีที่สองกับอาจารย์หนู แต่ยอมรับว่าเป็นนวัตกรรมตัวใหม่ มองภาพไม่ค่อยชัดสักเท่าไร” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 4, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “จุดเริ่มต้นจริง ๆ ก็คือมาจากครูหนูนี้แหละ กลุ่มของนาเดอรฺเขาก็บอกว่า PLC และก็มีคณิตญี่ปุ่นอะไรประมาณนี้” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.2.2 โรงเรียนที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนมา คือ กลุ่มโรงเรียนเบญจมมิตรจังหวัดสงขลา ซึ่งนำโดยโรงเรียนศรีนครินทร์วิทยานุเคราะห์ โรงเรียนนวัตพัฒนา โรงเรียนศิริพงษ์วิทยาและโรงเรียนหวังดี ได้ใช้นวัตกรรมนี้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่องมาระยะหนึ่ง จนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับโรงเรียนต่าง ๆ และยังมีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามบางโรงเรียนที่เริ่มต้นนำนวัตกรรมนี้มาใช้ และเป็นตัวอย่างให้โรงเรียนอื่น ๆ ได้ตัดสินใจเริ่มต้นด้วย เช่น โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาการโรงเรียนอิสลามบาเจาะ เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ไปดูงานที่โรงเรียนนวัตพัฒนา ไปดูห้องนุ่นห้องนี้ กลับมาก็ยังไม่รู้จะจับตรงไหน กลับมาก็คุยกับทีมงานว่าขอไปดูอีกครั้งหนึ่ง” (ผู้บริหารคนที่ 4, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) “สำหรับของโรงเรียนอิบนูอัฟฟานบูรณวิทย์นครศรีฯ จริง ๆ แล้วผมเริ่มต้นตอนอยู่หาดใหญ่วิทยาคารกับครูซอดิกนั้นแหละ รู้สึกว่า ตั้งแต่ปีการศึกษา 58” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 3, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.3 ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน

ผลการศึกษาความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนต่อนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียน พบว่า มีความเข้าใจ 5 ด้าน คือ 1) นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ 2) นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน 3) นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา 4) นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด 5) นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1.3.1 นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ คือ นวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่มีความเป็นรูปธรรมและมีขั้นตอนที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community ; PLC) ดังคำกล่าวที่ว่า “ตัวเองนั้นสนใจในความเป็น PLC ที่อาจารย์หนูทำอยู่ จริง ๆ PLC ก็ยังไม่รู้จักที่ รู้แค่ว่าเป็นการแลกเปลี่ยนพูดคุยระหว่างครูและมนาน่าสนใจ” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “อดีตผอ.ยุซุฟ นิมะ ได้พยายามนำแนวคิด PLC มาใช้ในการพัฒนาองค์กร กำหนดคาบ KM ไว้ 2 คาบต่อสัปดาห์ เมื่อได้ศึกษา Lesson Study ทำให้รู้สึกได้ทันทีว่า นี่แหละตอบโจทย์การยกระดับชั้นเรียน” (ครูผู้สอนคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.3.2 นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน คือ โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนใต้จะรู้จักผ่านเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการสอนแบบเปิด จึงเข้าใจนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดไปพร้อมกัน โดยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้นวัตกรรมการสอนแบบเปิดมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “ก่อนใช้นวัตกรรม LS ก็ตามที่บอกแต่ต้นว่า LS เป็นเรื่องของแถมตอนนี้เรารู้ว่าสิ่งที่เขาแถมมานี้ เราก็โอเคมันถือว่ามันเป็นสิ่งที่มีคุณค่ามาก ๆ นะครับ” (ผู้บริหารคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.3.3 นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา คือ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นกระบวนการที่มุ่งพัฒนาครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องงานประกันคุณภาพสถานศึกษา 3 มาตรฐาน หากมีการบริหารและการจัดการที่ดี ย่อมทำให้กระบวนการจัดการการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “การจัดการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งมีในการประกันคุณภาพสถานศึกษา ปี 2559 ได้เจออาจารย์ ดร.เกษม เปรมประยูร นี้แหละ นวัตกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ” (ผู้บริหารคนที่ 1, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.3.4 นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด คือ จะพบว่าชั้นเรียนจะมุ่งเน้นไปที่วิธีคิดของนักเรียน พยายามคิดและหาเหตุผลจากมุมมองของนักเรียน และในขั้นตอนของการสะท้อนผลก็เน้นไปที่วิธีคิดของนักเรียนเป็นสำคัญ ดังคำกล่าวที่ว่า “ก็น่าสนใจว่าเขามุ่งไปทิศทางที่วิธีคิด โดยไม่ได้มุ่งไปที่คำตอบของเด็ก ตรงนี้แหละที่ทำให้รู้ว่ามีน่าสนใจ” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 3, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “ไปดูชั้นเรียนจริงแล้วก็ชั้นเรียนที่ให้ฝึกกระบวนการคิด แล้วมีกระบวนการสังเกตชั้นเรียน การดูชั้นเรียน การสะท้อนผล ที่มันรู้สึกได้ว่า เออเนี่ยแหละที่มันรู้สึกได้ว่าใช่” (ครูผู้สอนคนที่ 3, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.3.5 นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน คือ เมื่อถูกนำไปใช้คู่กับวิธีการสอนแบบเปิด ทีมศึกษาชั้นเรียนจะช่วยกันสร้างสถานการณ์ปัญหาเพื่อให้นักเรียนรู้สึกร่วมต่อปัญหา และจะพยายามแก้ปัญหาด้วยตนเอง จะทำให้มีความรู้ความเข้าใจของตนเอง มีความกล้าและมีความมั่นใจในการนำเสนอความคิดของตนเอง บรรยากาศในชั้นเรียนดูสนุกสนานและมีความสุขในการมีส่วนร่วมด้วยชั้นเรียน ดังคำกล่าวที่ว่า “ดูแล้วดีใจอย่างหนึ่งคือ นักเรียนมีความกล้าหาญ แสดงออกอะไรต่าง” (ผู้บริหารคนที่ 4, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ด้วยความมั่นใจ น่าจะเป็นผลมาจากการที่นักเรียนมีความรู้สึกร่วมและแก้ปัญหาต่าง ๆ มาด้วยตนเอง” (ครูผู้สอนคนที่ 1, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

1.4 ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้

ผลการศึกษาเกี่ยวกับภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า มี 3 ประการ คือ 1) การอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู และ 2) การจัดประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1.4.1 การอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 ได้มีการจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู ณ โรงแรมไดอิจิ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยท่านบุญญา หลีเหลด ผู้บริหารโรงเรียนทรัพย์ธานีวิทยา ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งสมาชิกวุฒิสภา และมีท่านอาจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ เป็นอนุกรรมการกรรมาธิการรัฐสภาในส่วนคณิตศาสตร์และเทคโนโลยีร่วมกัน เป็นจุดเริ่มต้นการพูดคุยเรื่องนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดในเชิงวิชาการสำหรับ

จังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างเป็นทางการ ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อเกือบ 20 ปีที่แล้ว ตอนที่ผมยังเป็น นักศึกษาปริญญาโท ปี 2 มีการจัดอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู ที่โรงแรมไดอิชิ อำเภอหาดใหญ่ ณ ตอนนั้นมีท่านอดีต สมาชิกวุฒิสภา บุญญา หลีเหลด และรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ เป็นอนุกรรมการในส่วนของคณิตศาสตร์และเทคโนโลยี” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 17 เมษายน 2565)

1.4.2 การจัดประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม 2558 มีการจัดประชุมในหัวข้อ การยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ บุคคลสำคัญที่เข้าร่วม ณ เวลานั้น ได้แก่ ท่านรองศาสตราจารย์ ดร.ชูศักดิ์ ลิ่มสกุล อธิการบดีมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัต แก้วประดับ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและการเงิน ดร.กนก วงศ์ตระหง่าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ อาจารย์ ดร.ยูโซะ ตาละ ผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา ณ เวลานั้น ทำให้เกิดการขับและขับเคลื่อนนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดของวิทยาลัยอิสลามศึกษาในเวลาต่อมา ดังคำกล่าวที่ว่า “มีการจัดประชุม เพื่อพูดคุย เรื่องการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ เมื่อวันที่ 12 กรกฎาคม มีอธิการบดี รศ.ดร.ชูศักดิ์ รองอธิการบดี ผศ.ดร.นิวัต ดร.กนก อาจารย์ไมตรี และดร.ยูโซะ ตาละ ซึ่งตอนนั้นเป็นผู้อำนวยการวิทยาลัยอิสลามศึกษา” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 17 เมษายน 2565)

1.5 แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนญี่ปุ่น

ผลการศึกษาแนวคิดอิสลามในการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนแบบญี่ปุ่น พบว่า มี 6 ประการ คือ 1) การปรึกษาหารือ (ชुरอ) 2) การตักเตือน (นะซีหะฮ) 3) ความชำนาญ (อิตกอน) 4) ความเป็นกิจวัตร (อิสติกอมะฮ) 5) การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะห์บะฮ): 6) ความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮ) ตามรายละเอียดต่อไปนี้

1.5.1 การปรึกษาหารือ (ชुरอ) : กระบวนการทำงานของนวัตกรรมการศึกษาขั้นเรียนจะต้องอาศัยทีมงานที่จะต้องมีการปรึกษาหารือ โดยร่วมกันวางแผนให้ได้วิธีการที่ดีที่สุด จนกระทั่งขั้นตอนสุดท้ายคือการสะท้อนผลขั้นเรียนที่สมาชิกในทีมจะต้องร่วมกันแสดงความเห็น ดังคำกล่าวที่ว่า “ทีมของเราจะมีการพูดคุยกันว่า สถานการณ์ปัญหานี้เหมาะสมมั๊ย โจทย์หรือคำสั่งนี้จะทำให้นักเรียนได้หาคำตอบตามที่ต้องการมั๊ย เราจะได้วิธีการที่ดีที่สุดจากข้อเสนอของทีมศึกษาขั้นเรียน เมื่อสอนเสร็จทีมก็จะมาสะท้อนผลกันต่อ บรรยากาศการพูดคุยมีทั้งจริงจังและสนุกสนาน” (ครูผู้สอนคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.5.2 การตักเตือน (นะซีหะฮ) : สามารถนำไปใช้ในทุกกระบวนการของการศึกษาขั้นเรียน เพราะนะซีหะฮเป็นการส่งข้อมูลป้อนกลับในเชิงสร้างสรรค์และผูกมัดกับความรู้สึกลึกซึ้งที่มีความบริสุทธิ์ใจในการให้ข้อคิดเห็นเพื่อการปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น ดังคำกล่าวที่ว่า “จะมีการแนะนำกันจากทีมๆ เพื่อปรับสถานการณ์ปัญหาให้เหมาะสมที่สุด ไม่มีการจับผิดในเรื่องการสอนของครู ทีมศึกษาขั้นเรียนจะเข้าใจถึงเจตนาของผู้ร่วมสะท้อน” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.5.3 ความชำนาญ (อิตกอน) : มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพในเชิงผลสัมฤทธิ์และคุณภาพของผู้เรียน โดยทั้งผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนมุสลิมต้องปฏิบัติงานด้วยความชำนาญ ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์ มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ดังคำกล่าวที่ว่า “ผู้บริหารจำเป็นต้องอ่านหนังสือแบบเรียนและต้องทำความเข้าใจเนื้อหาทำความเข้าใจเป้าหมายของเนื้อหาแต่ละคาบ เพราะจะต้องคอยแนะนำ ต้องรู้จักสังเกตการเรียนรู้ของเด็ก” (ผู้บริหารคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.5.4 ความเป็นกิจวัตร (อิสติกอมะฮฺ) : กระบวนการศึกษาชั้นเรียนต้องดำเนินการให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืนหยัดในการปฏิบัติ บ่อยครั้งที่การดำเนินงานต่าง ๆ ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เนื่องจากขาดความต่อเนื่องและเป็นประจำ ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อเราได้ทำต่อเนื่อง ทำบ่อย ๆ เราจะรู้สึกชินและเกิดเป็นวัฒนธรรม ต้องทำอย่างต่อเนื่องจะยืนต่อได้ในระยะยาว ยิ่งได้ทำก็ยิ่งได้เรียนรู้สิ่งใหม่มากมาย” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 17 เมษายน 2565)

1.5.5 การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะห์บะฮฺ) : การบริหารวิชาการจะมีการนิเทศชั้นเรียน นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนจะมีการร่วมกันสังเกตชั้นเรียนโดยทีมศึกษาชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง มุสลิมจะรู้สึกเสมอว่าทุก ๆ การปฏิบัตินั้นจะต้องถูกตรวจสอบจากอัลลอฮ์ อย่างแน่นอน ดังคำกล่าวที่ว่า “ครูจะไม่รู้สึกกลัวหรือกังวลว่าใครจะมาดู ใครจะมาจับผิด เป็นเรื่องปกติมาก ๆ เมื่อเราให้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทดแทนระบบการนิเทศแบบเดิม” (ผู้บริหารคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

1.5.6 ความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮฺ) : ผู้บริหารมุสลิมจำเป็นต้องแสดงออกให้เป็นที่ประจักษ์แก่สมาชิกในองค์กรว่า เขามีความพยายามที่จะนำพาองค์กรอย่างอดทนและไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และควรใช้หลักของความพยายามอดทนมุมานะอย่างต่อเนื่องและบริสุทธิ์ใจต่ออัลลอฮ์ ซุบฮานะฮฺวะตะอาลา ในทุกการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา ดังคำกล่าวที่ว่า “วิถีชีวิตความเป็นอิสลาม ทำให้การดำเนินงานแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นเดินได้ เพราะทางอิสลามมีหลักการพื้นฐาน หลักการมุมานะ การอดทนและการพยายามให้ถึงที่สุด และก็มีความมุ่งมั่นที่จะให้เกิดหมายถึงว่า ประชาชาติสำหรับอนาคต ตรงนี้แหละผมว่า มันมีแรงขับในเชิงวัฒนธรรม เชิงศาสนาสูงมาก” (ผู้เชี่ยวชาญคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 17 เมษายน 2565)

2. ผลการศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

จากการศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพบว่า มี 6 ด้าน คือ 1) ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ 2) ด้านการบริหารหลักสูตร 3) ด้านการจัดการเรียนรู้ 4) ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านการพัฒนาวิชาชีพครู ตามรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ

จากการศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ พบว่ามี 2 ข้อ ได้แก่ 1) ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน กิจกรรมและโครงการมุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและผู้เรียนเป็นสำคัญ และ 2) เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก ดังคำกล่าวที่ว่า “เมื่อย้อนไป 5-6 ปีที่แล้วเรามานั่งคิดว่า เราทำโครงการตอบโจทย์สมศ.กัน เราก็อำนาจโครงการตอบสมศ. คือแบบนั้นจริง ๆ” (ผู้บริหารคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) “ผมมองว่า Lesson Study และ Open Approach เป็นนวัตกรรมหนึ่งที่สำคัญและก็เป็นกระบวนการที่ดีในการประเมินรอบสามนวัตกรรมนั้นไม่สำคัญเท่ากับการประเมินในรอบที่ 4 ซึ่งรอบนั้นนวัตกรรมคือเกณฑ์กำหนดว่าจะได้ผลดีเยี่ยมจะต้องมีนวัตกรรม ถ้าไม่มีนวัตกรรมในแต่ละข้อก็ไม่สามารถได้ดีเยี่ยมได้แน่นอน” (ผู้บริหารคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) “กิจกรรมสำคัญของเครือข่ายฯ คือ Open Class เป็นกิจกรรมที่เปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้แก่ทุกฝ่ายที่เข้าร่วมทั้งโรงเรียนที่เข้าร่วม และโรงเรียนที่เปิดชั้นเรียน” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

2.2 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารหลักสูตร

จากการศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารหลักสูตร พบว่า มี 3 ข้อ ได้แก่ 1) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร 2) กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ และ 3) การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน การเลือกแบบเรียนที่เหมาะสมจะช่วยให้การออกแบบชั้นเรียนได้ดี ดังคำกล่าวที่ว่า “บางวิชาเราอาจจะปรับลดคาบ บางวิชาเราเพิ่มคาบ ที่ลดคาบก็เพื่อที่จะให้ครูมีเวลาให้ครูเข้าสู่กระบวนการ PLC ตรงนี้” (ครูผู้สอนคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) “จังหวัดปัตตานี มีโรงเรียนในเครือข่าย LS-OA เข้าร่วมโครงการ Education Sandbox หลายโรง อิบนูฯ มุสลิมฯ ซอลิฯ เนื่องจากเห็นว่าโรงเรียนเหล่านี้เข้าร่วมโครงการกำหนดหลักสูตรสถานศึกษาอิงฐานสมรรถนะ และมีอีกหลายอย่างที่สามารถพัฒนาโรงเรียนได้” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 3, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “เพราะเชื่อว่าแบบเรียนญี่ปุ่นเป็นแบบเรียนที่เน้นการคิด และเน้นการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แบบเรียนของญี่ปุ่น เขาวิจัยและพัฒนามาแล้วหลายสิบปี” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 1, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

2.3 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้

จากการศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการจัดการเรียนรู้ พบว่า มี 4 ข้อ ได้แก่ 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจะต้องออกแบบการสอนแบบ Active Learning 2) จัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม เมื่อใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องทำงานร่วมกัน ทำให้ครูแต่ละคนมีคาบเพิ่มขึ้น 3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ การศึกษาชั้นเรียนเป็นการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่แนวคิดของผู้บริหาร ซึ่งจะต้องให้ความสนใจชั้นเรียน และ 4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม ตั้งแต่การวางแผนชั้นเรียนร่วมกัน การสังเกตชั้นเรียนร่วมกัน และการสะท้อนผลชั้นเรียนร่วมกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “ต้องเปลี่ยนหมดเลยนะครับผม เปลี่ยนตารางหมดเลย ทำยังไงให้คุณครูว่างเหมือนกัน ต้องทำยังไงให้คุณครูมีคาบว่างที่จะทำ PLC พร้อมกัน ทำสื่อด้วยกัน สะท้อนผลด้วยกัน ต้องเปลี่ยนหมดเลยครับตรงนี้” (ครูผู้สอนคนที่ 1, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) “มี Impact ต่อผ.เอง ผู้บริหารเองต้องลงไปสู่ชั้นเรียน เข้าไปในชั้นเรียนด้วยตัวเอง เข้าไปประชุมร่วมกับคุณครู เราต้องไปปรึกษาหารือกันในทีมนะคะ ว่าเราจะเดินกันอย่างไร เราจะเปิดชั้นเรียนกันเมื่อไหร่ จะไปดูกันยังไง” (ผู้บริหารคนที่ 3, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “เรื่องการจัดการเรียนรู้เราก็ทำไป ครูก็สอนไป เมื่อก่อนนี้คุณครูก็จะมีโลกส่วนตัวของตัวเองกับนักเรียน ไม่มีใครไปแตะต้อง เมื่อมีนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน บรรยากาศก็เปลี่ยนไป” (ผู้บริหารคนที่ 2, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

2.4 ผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้

จากการศึกษาผลของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้พบว่า มี 2 ข้อ ได้แก่ 1) สนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอให้กับทีมครูผู้สอนหรือทีมศึกษาชั้นเรียน และ 2) จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ โดยจะมีระบบการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า “สื่อการเรียนการสอนก็ต้องซัพพอร์ตกับคุณครู ก็ต้องใช้งบประมาณนะครับ เมื่อสื่อมาก ไม่มีที่ตักก็ต้องขอห้องสื่อ ก็ต้องเพิ่มไปเรื่อย ๆ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ลงทุนเพียงครั้งเดียวเพราะว่าสื่อสามารถใช้ตลอดหลายปี” (ผู้บริหารคนที่ 4, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564) และ “เราวางแผน ทำสื่อ ไปสอนและสะท้อนกันทุก ๆ สัปดาห์ เราควรจะมีระบบการจัดเก็บสื่อและผลงานของนักเรียนให้เป็นระบบไม่เช่นนั้นเราจะต้องเริ่มใหม่และต้องเหนื่อยเหมือนเดิมในทุกปี” (ครูผู้สอนคนที่ 1, วิทยา พายายม, 8 สิงหาคม 2564)

2.5 ผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการวัดและประเมินผล

จากการศึกษาผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการวัดและประเมินผล พบว่า มี 3 ข้อ ได้แก่

1) โรงเรียนเล็งสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน และมุ่งเป้าไปที่ทักษะและความสามารถในการแก้ปัญหา เน้นพัฒนาการรายบุคคล 2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง ครูผู้สอนต้องติดตามและประเมินตลอดทั้งปี ครูจะต้องสังเกตแนวคิดและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนตลอดเวลา และ 3) พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน ครูผู้สอนและทีมได้เห็นถึงแนวคิดและการเรียนรู้ของนักเรียนได้ชัดเจน ดังคำกล่าวที่ว่า “เรามองว่า OA นี้แหละที่สามารถที่จะให้ครูได้สะท้อนถึงว่า แนวคิดของนักเรียน พัฒนาการของนักเรียนแต่ละคน ในแต่ละปี ป.1 ป.2 ป.3 ของเขาเป็นอย่างไร อันนี้แหละที่มันจะชัดเจน” (ผู้บริหารคนที่ 3, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “เมื่อก่อนก็เป็นปัญหาสำหรับเราว่าเราจะวัดเด็กยังไงดี แล้วจะเก็บข้อมูลยังไง แต่จริงๆ แล้วการวัดและการประเมินผลมันถูกทำมาตลอดกระบวนการ ตลอดทั้งปีการศึกษา มันไม่ได้ถูกวัดปลายภาคที่ 1 ปลายภาคที่ 2 แล้วก็มาตัดเกรดกัน” (ครูผู้สอนคนที่ 1, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

2.6 ผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู

จากการศึกษาผลของการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู พบว่า มี 4 ข้อ ได้แก่

1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไปสู่การพัฒนาผ่านชั้นเรียนเป็นหลัก 2) ระบบการนิเทศมีการเปลี่ยนแปลงโดยสามารถใช้กระบวนการศึกษาชั้นเรียนเป็นทั้งการนิเทศชั้นเรียนและการวิจัยชั้นเรียน 3) ผู้บริหารจะต้องเข้ามามีบทบาทเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกับทีมศึกษาชั้นเรียน และ 4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างแยบยล การเปิดชั้นเรียน การวางแผนร่วมกัน การสะท้อนผลร่วมกัน การรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ร่วมสะท้อนผล ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน ดังคำกล่าวที่ว่า “เราจะใช้วิธีการให้ครูไปอบรมตลอด พอไปอบรมกลับมาแล้วก็ไม่ได้ทำอะไรเลย แต่ว่าพอเราหันมาใช้นวัตกรรมตัวนี้ การอบรมก็ลดลงแต่ว่าไปสู่อะไรในชั้นเรียนมากขึ้น” (หัวหน้าวิชาการคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564) และ “การสอนใช้แบบ OA และ Lesson study จำเป็นที่จะต้องพัฒนาตัวเอง บางครั้งครูเอง ยังไม่รู้ด้วยซ้ำว่าตัวเองถูกพัฒนาไปแล้วด้วยกระบวนการที่มันแยบยล การเปิดชั้นเรียน ครูต้องทำการบ้านแล้วที่ครูก็ต้องเตรียมตัว อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญก็คือเราได้มีโอกาสให้โรงเรียนอื่นเข้ามาดูเรา หรือว่าเราสามารถที่จะให้คำแนะนำได้ หรือเราเรียนรู้ร่วมกัน” (ครูผู้สอนคนที่ 2, วิทยา พายยาม, 8 สิงหาคม 2564)

สภาพการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้วัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน
<ul style="list-style-type: none"> - กิจกรรม โครงการส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชั้นเรียน ไม่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพ - ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนไม่ได้ใส่ใจที่จะศึกษาหลักสูตร - ครูผู้สอนจะเน้นการสอนแบบบรรยาย บรรยายภาคเรียนนำเขื่อ ฯลฯ - การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง และไม่มีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบ - เน้นการวัดผลประเมินผลโดยเน้นการวัดความรู้เป็นหลัก และโรงเรียนมีแนวคิดในเรื่องการประกวดและการแข่งขัน - พัฒนาครูโดยการส่งครูเข้าอบรม และผู้บริหารไม่มีบทบาทใด ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูผู้สอน

ภาพที่ 1 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน (ประเด็นหลัก)

<p>การเริ่มต้นทำความรู้จักและเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน</p>	<p>ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้</p>
<ul style="list-style-type: none"> - เครือข่ายมหาวิทยาลัย (คณะศึกษาศาสตร์ ม.ทักษิณ/คณะวิทยาการอิสลาม มอ.ปัตตานี/คณะศึกษาศาสตร์ มอ.ปัตตานี) - โรงเรียนที่ได้ดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนมา 	<ul style="list-style-type: none"> - อบรมการพัฒนาวิชาชีพครู วันที่ 21 พฤษภาคม 2547 - ประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสฯในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558
<p>ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน</p>	<p>แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น</p>
<ul style="list-style-type: none"> - นวัตกรรมสำหรับการพัฒนาองค์กรให้เป็นชุมชนการเรียนรู้ - นวัตกรรมเพื่อช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน - นวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา - นวัตกรรมเพื่อส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด - นวัตกรรมส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน 	<ul style="list-style-type: none"> - การปรึกษาหารือ (ซุรอ) - การตักเตือน (นะซีหะฮ) - ความซำนาญ (อิดกอน) - ความเป็นกัจวัตร์ (อิสติกอมะฮ) - การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮ) - ความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮ)

ภาพที่ 2 สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการดำเนินการงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชน (ประเด็นเพิ่มเติม)

<p>ผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ</p>	<p>ผลต่อการบริหารหลักสูตร</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1) ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน กิจกรรมและโครงการ มุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและนักเรียนเป็นสำคัญ 2) เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก 	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร 2) การเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอน 3) กระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ
<p>ผลต่อการจัดการเรียนรู้</p>	<p>ผลต่อการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) จัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม 3) ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการ 4) วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม 	<ol style="list-style-type: none"> 1) สนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ 2) จัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้
<p>ผลต่อการวัดและประเมินผล</p>	<p>ผลต่อการพัฒนาวิชาชีพครู</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1) โรงเรียนเล็งสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน 2) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง 3) พัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป 2) เปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ 3) บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู 4) ครูได้รับการพัฒนาอย่างแยบยล

ภาพที่ 3 แสดงผลการศึกษาผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพทั่วไป และผลกระทบในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้วัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น และได้นำเสนออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. สภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน

สภาพทั่วไปของการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ามีประเด็นหลัก 1 ประเด็น คือ สภาพการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้นวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน และประเด็นเพิ่มเติม 4 ประเด็น คือ การเริ่มต้นทำความเข้าใจและเข้าร่วมในการใช้นวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดนวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน และแนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น อภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการก่อนการใช้นวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนนั้น จะเห็นได้ว่า โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมโครงการโดยไม่ได้พิจารณาถึงเรื่องการตอบโต้ภัยการประกันคุณภาพ กิจกรรมส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่ชั้นเรียน ผู้บริหารหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนไม่ได้ใส่ใจที่จะศึกษาหลักสูตร ครูผู้สอนจะเน้นการสอนแบบบรรยาย บรรยายภาคชั้นเรียนนำเพื่อการสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ไม่ทั่วถึง และไม่มีระบบการจัดเก็บที่เป็นระบบ ครูผู้สอนเน้นการวัดผลประเมินผลโดยเน้นการวัดความรู้เป็นหลัก และโรงเรียนมีแนวคิดในเรื่องการประกวดและการแข่งขัน และโรงเรียนเน้นการส่งครูเข้าอบรมและผู้บริหารไม่มีบทบาทใด ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมวิชาชีพครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนสมุท แสงพันธ์ และอัญชลี ตานานนท์ (2562) และ ของนฤมล อินทร์ ประสิทธิ์ (2552) ซึ่งจะพบว่าเมื่อมีการใช้นวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียนแล้วจะสามารถเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานที่มีปัญหาและอุปสรรคไปสู่ความสำเร็จ

1.2 การเริ่มต้นและการรู้จักนวัตรกรรมการศึกษาชั้นเรียน มี 2 แนวทาง คือ ผ่านเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาได้แก่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ คณะศึกษาศาสตร์ และคณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และผ่านเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่ดำเนินงานมาก่อน พบว่า กลุ่มโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามแกนนำส่วนเป็นกลุ่มโรงเรียนจากสมาคมเครือข่ายโรงเรียนคุณภาพอิสลามที่ได้เข้าร่วมโครงการพัฒนาครูอิสลามศึกษาของคณะวิทยาการอิสลาม ที่ได้นำผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการไปศึกษาดูงานที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น และโรงเรียนคุคาพิทยาสรรค์ ด้วยความตั้งใจและความมีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารจึงได้เริ่มต้นนวัตรฯ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารและหัวหน้าวิชาการที่เข้าร่วมโครงการเห็นความสำคัญและมีภาวะผู้นำทางวิชาการ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพชาติ ชุ่มชื่น (2553) และ ฮาฟิซีย อูมา (2560) พบว่า ผู้ที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่สูงจะสามารถดำเนินการและผลักดันให้มีการใช้นวัตรฯได้ เนื่องจากต้องอาศัยการจัดสรรและจัดตั้งทีมเพื่อมาสนับสนุนให้สามารถดำเนินการได้ ทั้งด้านการวางแผน การสังเกตชั้นเรียนและการสะท้อนผล

1.3 ความรู้และความเข้าใจของผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนที่มีต่อวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น นั้น ในระยะแรกนั้นจะเห็นภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากนวัตกรรมการสอนด้วยวิธีการแบบเปิด(Open Approach) ในรายวิชา คณิตศาสตร์ ซึ่งจะเห็นได้ชัดเจนว่ามีการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการคิด ให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการคิดและแก้ปัญหา ด้วยตนเอง ได้นำเสนอแนวคิดของตนเอง ครูผู้สอนจะให้ความสำคัญกับทุก ๆ แนวคิดของนักเรียน เกิดขึ้นเรียนคณิต ที่สนุกสนาน นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในชั้นเรียนตลอดคาบเรียน และหลังจากดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จะพบว่ามีโลกที่สำคัญในการขับเคลื่อนชั้นเรียนหรือวิธีการสอนในชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพ เน้นทักษะการคิด ผู้เรียนมีส่วนร่วม เป็นชั้นเรียนที่สนุกสนาน แท้ที่จริงก็คือวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน ซึ่งจะต้องอาศัยการทำงานเป็นทีม มีปรึกษาหารือ ทำงานกันอย่างต่อเนื่อง เป็นเสมือนกระบวนการของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) พบว่า โรงเรียนที่เข้าร่วมเครือข่ายนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิด คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ มีความเข้าใจและตระหนักดีว่าวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนชั้นเรียน ซึ่งจะต้องจัดการอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ แม้ว่าในช่วงแรกอาจจะยังไม่เข้าใจถึงความสำคัญนี้ สอดคล้องกับงานวิจัย ของเจนสมุท แสวงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2562) ที่พบว่าผลจากการศึกษาชั้นเรียนได้แสดงให้เห็นว่านักเรียน เกิดการพัฒนาความสามารถในการคิดขั้นสูงซึ่งเป็นทักษะการเรียนรู้สำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการแก้ปัญหา การสื่อสาร การสร้างสรรค์และการมีนวัตกรรม รวมถึงความสามารถในการทำงานร่วมกันเป็นอย่างดีอีกด้วย

1.4 ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่ากว่ามาถึงปัจจุบัน ที่มีการขับเคลื่อนนวัตกรรมมีเหตุการณ์และบุคคลสำคัญที่ควรกล่าวถึง คือ การอบรมวิชาชีพ เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 ในครั้งนั้นรองศาสตราจารย์ ดร.ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ พร้อมท่านสว.บุญญา หลีเหลด ในฐานะอนุกรรมการกรรมาธิการรัฐสภา ซึ่งปัจจุบันทั้งสองท่านนี้คือผู้มีส่วนในการดำเนินวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียนในจังหวัดชายแดนภาค และการจัด ประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558 ในครั้งนั้นมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่นมีการหารืออย่างเป็นทางการ พร้อมทั้งผู้บริหาร ของวิทยาลัยอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ซึ่งในเวลาต่อมาได้มีการจัดโครงการพัฒนาครูอิสลาม ศึกษาโดยนำคณะผู้บริหารไปดูงานที่จังหวัดขอนแก่นจนทำให้มีการขยายแนวคิดนี้สู่โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามหลาย โรงเรียนในปัจจุบัน

1.5 แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น ด้วยศาสนาอิสลามเป็นวิถีชีวิตที่สมบูรณ์ และครอบคลุมทุกมิติในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มีความพอพระทัยของอัลลอฮ์เป็นเป้าหมายสูงสุด ในกระบวนการดำเนินงานของวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนหัวใจสำคัญคือการทำงานเป็นทีม ที่ประกอบด้วยผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอน เริ่มต้นด้วยการวางแผนการสอนร่วมกัน แล้วต่อยอดการร่วมกันสังเกตชั้นเรียน และสุดท้ายร่วมกันสะท้อนผล ชั้นเรียน เป็นกระบวนการทำงานแบบ PDCA ซึ่งทีมงานจะต้องมีความตั้งใจ อดทน รับฟังข้อเสนอแนะตั้งแต่อ่อน วางแผน และมอบหมายความสำเร็จ ทำให้สุดท้ายความสามารถด้วยความรู้ มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น ซึ่งพบว่าแนวคิด อิสลามบางประการได้แก่ การปรึกษาหารือ (ชูรอ) การตักเตือน (นะซีหะฮฺ) ความซำนาญ (อิติกอน) ความเป็นกัจวัตร (อิสติกอมะฮฺ) การนิเทศตรวจตรา(มูรอเกาะบะฮฺ) และความอดทนมุมานะ(มุญาฮะดะฮฺ) สอดคล้องกับงานวิจัย ของ นิเลาะ แวอุซิง (2559) ที่กล่าวถึงแนวคิดอิสลามในการบริหารงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

ผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีต่อการบริหารวิชาการ ของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามกรอบงานบริหารวิชาการ 6 ด้าน มีประเด็นที่ค้นพบที่น่าสนใจ ดังนี้

ด้านแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้มุมมองในการวางแผนด้านวิชาการ กิจกรรมโครงการต่าง ๆ ที่จัดทำเปลี่ยนไป มีเป้าหมายในการดำเนินการที่ชัดเจนมุ่งเป้าไปที่การพัฒนาคุณภาพชั้นเรียน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องชัดเจนตลอดปีการศึกษา การดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน สามารถตอบโจทย์มาตรฐานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ ต้องมีการจัดอบรมโดยเชิญวิทยากรภายนอก หรือการศึกษาดูงาน รวมถึงการเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอกทั้งในระดับโรงเรียนหรือมหาลัย สอดคล้องกับงาน ของสุเมธ งามกนก (2556) ที่ว่าผู้บริหารจะต้องมีการจัดกิจกรรมอบรม ศึกษาดูงานด้านนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน และมีการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญระดับมหาวิทยาลัยเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และถือว่าเป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายในและประกันคุณภาพภายนอก(สมศ.) ที่จะพิจารณาคุณภาพของแต่ละมาตรฐานที่ใช้ นวัตกรรม

ด้านการบริหารหลักสูตร นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านหลักสูตร ด้วยกระบวนการ ศึกษาชั้นเรียนที่มีการร่วมกันออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ร่วมกันโดยทีมศึกษาชั้นเรียน ทำให้ทั้งผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการ และครูผู้สอนต้องมีความละเอียดในการศึกษาหลักสูตร ด้วยการวิเคราะห์ ทำความเข้าใจหลักสูตร ทำความเข้าใจแบบเรียน หนังสือเรียนเพื่อนำไปสู่การออกแบบสถานการณ์ปัญหาหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการคิด การเลือกใช้สื่อแบบเรียนที่เอื้อต่อ การออกแบบการเรียนรู้ และการมีหลักสูตรฐานสมรรถนะจึงเป็นสิ่งที่โรงเรียนพยายามเมื่อใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน โดยจะมีการจัดกิจกรรมหรือเข้าร่วมอบรมการใช้แบบเรียนซึ่งเป็นทีมศึกษาชั้นเรียนต้องเข้าร่วม สอดคล้องกับงานวิจัย ของสุเมธ งามกนก (2556) ที่พบว่าผู้บริหารต้องปรับปรุงการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ และต้องมีการนำทีมศึกษา ชั้นเรียนร่วมเรียนรู้ ศึกษาดูงานหรือเชิญวิทยากรมาจัดอบรมวิเคราะห์แบบเรียน

ด้านการจัดการเรียนรู้ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนได้เปลี่ยนแปลงวิธีคิดและการตระหนักในการเรียนรู้ของครูผู้สอน ไปสู่รูปแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับสุเมธ งามกนก (2556) พบว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนการสอน โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติและแก้ปัญหาด้วยตัวเองซึ่งทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้อย่างยิ่งย่น ซึ่งสอดคล้องกับงานของเจนสมุท แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2561) พบว่า ทำให้ครูตระหนักว่าการสอนผ่าน การแก้ปัญหานั้นนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้าน วิชาการอย่างเห็นได้ชัด ด้วยการเข้ามาเป็นทีมศึกษาชั้นเรียนร่วมกับหัวหน้าวิชาการและครูผู้สอน ร่วมกันคิด ร่วมกันออกแบบ การสอน ร่วมกันสังเกตชั้นเรียน และร่วมกันสะท้อนผล ทำให้รับทราบและเข้าใจถึงบริบทการทำงาน และนำไปสู่กับพิจารณา จัดสรรค่าสอนและครูผู้สอนที่เหมาะสมทั้งในแง่ของจำนวนค่าสอนและความสามารถของครูผู้สอนสอดคล้องกับงาน ของนภาพร วรเนตรสุตาทิพย์ และคณะ (2552) พบว่าการที่ผู้บริหารเข้ามามีส่วนร่วมในด้านวิชาการ ร่วมวางแผนการสอน ร่วมสังเกตชั้นเรียนและร่วมสะท้อนผลโดยเป็นผู้นำการสะท้อนผลด้วยตนเองนั้นทำให้การดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียนนั้น เป็นไปด้วยความราบรื่น นอกจากนั้นการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดวัฒนธรรมในการทำงานที่เน้นการทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้อง กับงานของเจนสมุท แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์ (2561) ที่พบว่าการศึกษาชั้นเรียนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงาน ร่วมกันของครู วัฒนธรรมการทำงานเป็นทีมของครูทำให้การดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสนับสนุนสื่อ ทรัพยากรการเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอ รวมถึงการจัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานของนฤมล อินทร์ ประสิทธิ์ (2552) ที่พบว่า การสนับสนุนของผู้บริหารทั้งเรื่องงบประมาณ การจัดซื้อ จัดหา และจัดสรรสื่อ อุปกรณ์และทรัพยากรการเรียนรู้แก่ครูผู้สอน อำนวยความสะดวกให้ครูได้ผลิตสื่อและจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานการศึกษาชั้นเรียนสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับครูผู้สอนและนักเรียนได้ ด้านที่ห้า แผนงานการวัดและประเมินผล นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้ผู้บริหารมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กและให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล เลิกกิจกรรมที่เป็นการส่งเสริมและให้ความสำคัญกับเด็กบางกลุ่มเพื่อการแข่ง และการวัดการประเมินผลของครูจะมุ่งเน้นที่การวัดผลตามสภาพจริง ซึ่งจะมีการพิจารณาตั้งแต่ขั้นตอนแรกของการศึกษาชั้นเรียน คือ ชั้นการร่วมกันวางแผน ชั้นการสังเกตชั้นเรียน และชั้นการสะท้อนผลที่ทีมศึกษาชั้นเรียนจะต้องเข้มงวดในการประเมินผลการเรียนรู้ตามสภาพของนักเรียนเป็นรายบุคคล ซึ่งในที่สุดก็ทำให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเป็นที่น่าพอใจว่า เกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับกุลจิรา รักษาคร และคณะ (2557) ที่ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 เรื่อง “กินดีมีสุข” โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) พบว่า ครูได้สังเกตและเห็นการคิด การแก้ปัญหาที่หลากหลายของนักเรียน มีความคิดและความกล้าแสดงออก รวมถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดด้วย

ด้านแผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนทำให้กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไปจากการเน้นส่งครูเข้าอบรมเป็นการปฏิบัติหน้างานตามกิจวัตร รูปแบบในการนิเทศเปลี่ยนจากการเข้าไปจับผิดของผู้บริหารเป็นการร่วมกันเรียนรู้ไปด้วยกันของทีม ผู้บริหารเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาวิชาชีพทำหน้าที่เสมือนโค้ชที่คอยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาตนเองของครูผู้สอน เป็นกิจกรรมที่ครูเข้าร่วมปฏิบัติตามกิจวัตรอย่างต่อเนื่องจนในที่สุดก็เกิดการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับงานของสุเมธ งามนก (2556) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา เพื่อส่งเสริมการศึกษาบทเรียน (Lesson Study) พบว่า การศึกษาชั้นเรียนทำให้มีการเปลี่ยนรูปแบบของการพัฒนาวิชาชีพมาสู่การพัฒนาที่ชั้นเรียน และการนิเทศการสอนควรเป็นแบบสอนงานโดยผู้บริหารมีบทบาทในการเป็นโค้ช มีการทำงานกันเป็นทีมของทีมศึกษาชั้นเรียน ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานแบบเกรงใจกันไปสู่การสะท้อนผลอย่างตรงไปตรงมาเพื่อยกระดับคุณภาพการสอนของครูผู้สอน และผลสัมฤทธิ์เป็นไปตามที่คาดหวัง ที่สำคัญครูผู้สอนได้รับการพัฒนาอย่างแยบยลและยั่งยืน สอดคล้องกับงานของนฤมล อินทร์ ประสิทธิ์ (2552) ที่มั่นใจว่าการศึกษาชั้นเรียนเป็นโอกาสของการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างแท้จริง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำขอบข่ายการบริหารวิชาการที่สำคัญ 6 ด้านมาเป็นกรอบในการศึกษาสภาพทั่วไป และผลกระทบในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ผู้วิจัยได้นำเสนอสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

สภาพทั่วไปของการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนของโรงเรียน พบว่า ประเด็นหลัก 1 ข้อ คือ สภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนก่อนการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนไม่ตอบโจทย์เป้าหมายการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ และประเด็นเพิ่มเติม 4 ข้อ คือ 1) การเริ่มต้นทำความรู้จักและเข้าร่วมในการใช้นวัตกรรมการศึกษา

ชั้นเรียน ผ่านเครือข่ายสถาบันอุดมศึกษาในพื้นที่ และเครือข่ายโรงเรียนเอกชนที่ใช้นวัตกรรมมาแล้ว 2) ภูมิหลังการเริ่มต้นขยายแนวคิดนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนในจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยมี 2 เหตุการณ์สำคัญ ได้แก่ การอบรมการพัฒนาวิชาชีพครู เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2547 และการจัดประชุมการยกระดับคุณภาพโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ วันที่ 12 กรกฎาคม 2558 3) ความรู้และความเข้าใจของโรงเรียนเกี่ยวกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน มีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เรียนรู้ ช่วยส่งเสริมครูผู้สอนในการพัฒนานวัตกรรมการสอน ตอบโจทย์การประกันคุณภาพสถานศึกษา ส่งเสริมชั้นเรียนที่เน้นการฝึกกระบวนการคิด และส่งเสริมทักษะและความมั่นใจในการนำเสนอของนักเรียน และ 4) แนวคิดอิสลามเอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนญี่ปุ่น จะเห็นได้ว่ามีหลักการและแนวคิดอิสลามหลายประการที่เอื้อต่อการดำเนินงานนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่ การปรึกษาหารือ (ชูรอ) การตักเตือน (นะซีหะฮฺ) ความซำนาอฺ (อิดกอน) ความเป็นกัจวัตร (อิสติกอมะฮฺ) การนิเทศตรวจตรา (มูรอเกาะบะฮฺ) และความอดทนมุมานะ (มูญาฮะดะฮฺ)

ผลกระทบของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน พบว่า 1) ผลต่อแผนงานวิชาการและประกันคุณภาพ ได้แก่ การตอบโจทย์การประกันคุณภาพภายใน โดยกิจกรรมและโครงการมุ่งเน้นที่ชั้นเรียนและนักเรียนเป็นสำคัญ และทำให้เกิดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานภายนอก 2) ผลต่อแผนงานการบริหารหลักสูตร ได้แก่ ทำให้ผู้บริหาร หัวหน้าวิชาการและครูผู้สอนให้ความใส่ใจหลักสูตร มีการเลือกใช้แบบเรียนประกอบการสอนอย่างเหมาะสม และกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงหลักสูตรฐานสมรรถนะ 3) ผลต่อแผนงานการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ เน้นรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดสรรคาบสอนอย่างเหมาะสม ผู้บริหารมีส่วนร่วมและมีบทบาทในด้านวิชาการและเกิดวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม 4) ผลต่อแผนงานการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ได้แก่ การสนับสนุนสื่อ ทรัพยากรที่เหมาะสมและเพียงพอ และการจัดระบบเพื่อจัดเก็บสื่อและทรัพยากรการ 5) ผลต่อแผนงานการวัดและประเมินผล ได้แก่ โรงเรียนเลิกสนใจเรื่องเรียนรู้เพื่อการแข่งขัน มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง และพัฒนาการของนักเรียนรายบุคคลมีความชัดเจน และ 6) ผลต่อแผนงานการพัฒนาวิชาชีพครู ได้แก่ กระบวนการพัฒนาครูเปลี่ยนแปลงไป มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนิเทศ การมีบทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาวิชาชีพครู และครูได้รับการพัฒนาอย่างแยกย่อย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยสภาพ และผลกระทบในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น ครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

ผลวิจัยในครั้งนี้พบว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนสามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่น เริ่มต้นตั้งแต่กระบวนการวางแผนให้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนเป็นงานสำคัญที่ถูกกำหนดในแผนงาน โครงการ และให้ผู้บริหารมีบทบาทในการนำ ขับเคลื่อน กำกับและติดตาม รวมถึงสนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจในการขับเคลื่อนของครูผู้สอน

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับหัวหน้าวิชาการ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ทำให้ทราบว่าหัวหน้าวิชาการซึ่งเป็นคนกลางที่จะเป็นตัวเชื่อมระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอนให้สามารถดำเนินงานนวัตกรรม พัฒนาตนเอง พัฒนาการสอน และพัฒนาชั้นเรียน ดังนั้นหัวหน้าวิชาการจำเป็นต้องมีความสม่ำเสมอในการทำงาน คอยแนะนำและเป็นคนหนึ่งที่จำเป็นต้องเข้าใจบริบทและความต้องการของครูผู้สอน เพื่อให้เป็นกำลังใจและแรงสนับสนุนที่ดีจากผู้บริหาร

1.3 ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

ครูผู้สอนเป็นกลไกสำคัญและเป็นหัวใจสำคัญในการเปลี่ยนแปลงชั้นเรียนให้เป็นชั้นเรียนที่นักเรียนได้ปฏิบัติและเน้นทักษะการคิด การแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งครูผู้สอนจะต้องอาศัยการทำงานร่วมกันเป็นทีม เปลี่ยนมุมมองการคิดจากการทำงานคนเดียวมาสู่การทำงานเป็นทีม และพร้อมรับฟังข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นจากผู้อื่น เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมการทำงานให้เป็นวัฒนธรรมการทำงานแบบใหม่

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างโมเดลใหม่ในการสังเคราะห์ความสัมพันธ์ขององค์ความรู้ หลักการ แนวคิดอิสลามกับนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนแบบญี่ปุ่น เนื่องจากมีข้อค้นพบบางประการถึงความสอดคล้องเกี่ยวกับหลักการและแนวคิดอิสลามกับหลักการและแนวคิดการทำงานแบบญี่ปุ่น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อศึกษาสภาพ ผลกระทบเชิงประจักษ์ของการใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนที่มีต่อการบริหารงานวิชาการแบบเฉพาะเป็นรายด้าน เช่น ด้านแผนงานวิชาการและการประกันคุณภาพ ด้านการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านการบริหารทรัพยากรการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมิน และด้านการพัฒนาวิชาชีพครู เป็นต้น เพื่อนำไปสู่การออกแบบหรือปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารวิชาการของโรงเรียนที่ใช้นวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา ปรีดิถลก. (2545). *การบริหารและการนิเทศการศึกษาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : อักษรพาพัฒนา.
- กมล ภูประเสริฐ. (2544). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล*. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- กุลจิรา รักชนคร, พันธิวา เหล่าสมบัติ และปิยะธิดา ประทุมศิริ. (2557). การศึกษาผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 เรื่อง “กินดีมีสุข” โดยใช้วิธีการแบบเปิด (Open Approach) ด้วยนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 37(2), 8-20.
- เจนสมุทร แสงพันธ์ และอัญชลี ตนานนท์. (2561). การศึกษาชั้นเรียนในฐานะระบบกิจกรรมเพื่อการพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์. *วารสารการพัฒนาชุมชนและคุณภาพชีวิต*, 6(3), 665-674.
- ชาย โปธิสิตา. (2552). *ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ* (ปรับปรุง พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งฯ.
- นภาพร วรเนตรสุตาทิพย์ และคณะ. (2552). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) และวิธีแบบเปิด (Open Approach) : กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับประถม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(4), 76-80.

- นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. (2552). การศึกษาชั้นเรียน: นวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปครู. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 32(2), 12-21.
- นิเลาะ แวอุซิง. (2559). *การจัดการศึกษาในอิสลาม : แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. วิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ปัญญา แก้วกัญญา และสุภัทร พันธุ์พัฒนากุล. (2545). *การบริหารจัดการศึกษารูปแบบการใช้โรงเรียนหรือเขตพื้นที่การศึกษาเป็นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี - สฤษดิ์วงศ์.
- สภาพร วรเนตรสุดาทิพย์. (2554). การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study): แนวคิดใหม่ในการพัฒนาวิชาชีพครู. *วารสารวิจัย มข*, 2(1), 86-99.
- สุพชาติ ชุ่มชื่น. (2553). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสวนกุหลาบวิทยาลัย ปทุมธานี*. สารนิพนธ์ ศษ.ม. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สุภางค์ จันทวานิช. (2557). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุเมธ งามกนก. (2556). การบริหารการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษาบทเรียน (Lesson Study). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 24(3), 37-47.
- สุลัดดา ลอยฟ้า และไมตรี อินทร์ประสิทธิ์. 2547. การพัฒนาวิชาชีพครูแนวใหม่เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้คณิตศาสตร์. *KKU Journal of Mathematics Education*, 1(1), 18-28.
- ศศิรดา แพงไทย. (2560). บทบาทผู้บริหารกับการนำนวัตกรรมการศึกษาสู่การปฏิบัติ : กรณีโรงเรียนคูคำพิทยาสรรพ์. *วารสารวิจัยและพัฒนา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 9(1), 124-134.
- ฮาฟิซ อูมา. (2560). *การพัฒนาวิชาชีพครูคณิตศาสตร์โดยการนำนวัตกรรมการศึกษาชั้นเรียนและวิธีการแบบเปิดสู่การปฏิบัติในโรงเรียนนำร่องในจังหวัดชายแดนภาคใต้*. สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Assalihee, A., Premprayoon, K., Payayam, W., & Radenahmad, N., (2018). Conditions and Problems on Implementing Japanese Lesson Study in Islamic Private Schools in Southern Thailand. *Journal of Islamic Studies*, 9(1), 49-57.
- Lewis, C. (2006). *Lesson Study: A handbook of teacher-led instructional change*. Philadelphia : Research for better schools.